

V tomto čísle naleznete:

Editorial Milana Vogrina

Mezinárodní soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj 2004“

Antoinette Fekete

Výstavba velkých přehrad v Bosně a Hercegovině

Viktor Bjelić

Ilegální kácení stromů ohrožuje vodní zdroje bulharského hlavního města

Stanislava Bošnjakova

Moldavský protest proti výstavbě kanálu Bystroje v deltě Dunaje

Lilia Curchi

Oslavy Dne Dunaje v Rumunsku

Rebe Feraldi & Petruta Moisi

Soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj“ na Ukrajině

Petro Hrycyšyn

Mezinárodní výtvarná soutěž pro školy „Mladí tvůrci pro Dunaj“

Jaroslav Ungerman

Jaderná elektrárna Belene – návrat komunismu do Bulharska po patnácti letech

Petko Kovačev

Lublaňská slatina (Ljubljansko barje) – největší mokřad ve Slovinsku

Sava Osole

Oslavy Dne Dunaje v Chorvatsku

Irma Popović

Rafting na řece Muře?

David Reeder

Den Dunaje v České republice

Jaroslav Ungerman & Pavel Příbyl

Zprávy:

- **Nová publikace** (Milan Vogrin)
- **Evropský den koupání v řece** (Stefan Scheuer)

Národní koordinátoři a mluvčí DEF

Milí čtenáři,

Den Dunaje, který byl poprvé slaven 29. června 2004, skončil úspěchem ve většině zemí povodí Dunaje. Tisíce lidí se účastnilo mnoha aktivit organizovaných na lokální, národní i mezinárodní úrovni. Oslavy začaly na jaře v Německu na Dunaji, pokračovaly v zemích podél Dunaje a jeho přítoků a skončily v deltě Dunaje v Rumunsku.

Jeden část oslav Dne Dunaje byla zcela věnována dětem – soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj“. Tisíce dětí ze všech zemí povodí Dunaje přispělo do soutěže svými různými soškami, kolážemi či obrázky s „vodním“ námětem. Z národních vítězů byl v prosinci 2004 vyhlášen mezinárodní vítěz, kterým se stal žák jedné slovinské základní školy.

Toto vydání DEF Bulletinu obsahuje především informace o aktivitách ke Dni Dunaje a o průběhu soutěže „Mladí tvůrci pro Dunaj“. Kromě toho si v Bulletinu přečtete zajímavé zprávy od Viktora ohledně velkých vodních elektráren v Bosně a Hercegovině či od Petka ohledně plánů na výstavbu jaderné elektrárny v Bulharsku. Oba články vřele doporučuji vaší pozornosti.

Váš

Milan Vogrin

Mezinárodní soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj 2004“

Antoinette Fekete, sekretariát DEF

Lze vzájemně propojit přírodní vědy a umění? Ano, lze - jedna z hlavních aktivit oslav Dne Dunaje toho dosáhla. Soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj“ byla aktivitou, které se účastnily všechny země pořadající oslavy Dne Dunaje. Od skupin žáků a studentů či jednotlivců ze základních a středních škol, které se přihlásily do soutěže, se očekávalo, že budou pro tvorbu svých uměleckých děl používat materiál, který poskytne sama řeka Dunaj či jeho přítoky. Tato soutěž nejenže podnítila děti, a v některých případech i jejich učitele, aby začali nahlížet na přírodu i z jiné perspektivy, ale také zvýšila jejich povědomí a chápání jedné z nejdůležitějších vodních tepen Evropy. V každé zemi byl vybrán národní vítěz a odměněn cenou, které v některých případech sestávaly z nádherných výletů lodí po Dunaji. Selekce uměleckých děl a předávání cen vítězům národní části soutěže byly koordinovány vládními i nevládními organizacemi, což mělo za následek posílení jejich vzájemné spolupráce.

Všichni národní vítězové byli pozváni na ministerskou konferenci dunajských zemí, která se konala 13. prosince 2004 ve Vídni. Zde byla vystavena a všemi přítomnými vládními i nevládními činiteli právem obdivována všechna vítězná díla z národních částí soutěže. Toto byl důležitý krok, neboť právě „mezinárodnost“ soutěže měla symbolizovat jednotnost všech zemí povodí Dunaje. Přítomnost těchto uměleckých děl a jejich mladých tvůrců připomněla účastníkům konference, že „plnost“ krásy našeho přírodního prostředí nemůže být zcela doceněna bez přiznání její jak „umělecké“, tak i „vědecké“ kvality.

Umělecká soutěž ke Dni Dunaje byla velmi úspěšná - školy i samotné děti projevily v průběhu jejího konání velké nadšení. Počet účastníků byl ohromující i přes skutečnost, že soutěž byla vyhlášena relativně pozdě a nebylo příliš mnoho času na přípravu a koordinaci školního výletu k řece, což bylo základní podmínkou pro vytváření uměleckých děl.

Se soutěží „Mladí tvůrci pro Dunaj“ se setkáte opět v roce 2005 - budou provedeny pouze menší „vylepšovací“ změny. Výzvy k vytváření uměleckých děl a propagace soutěže jsou plánovány na jaro, aby všichni, kteří se zajímají o účast, měli k dispozici odpovídající čas na přípravu. Což však také znamená, že „konkurence“ v soutěži bude tentokrát „tvrdší“, takže - probudte v sobě či v ostatních kreativní schopnosti a zaměřte se k řece, abyste si mohli užít její krásy a komplexnosti. Právě vy můžete být příštími dunajskými umělci!

Kontakt: def@changenet.sk

Socha „Dunajského vodníka“. Vítězné dílo mezinárodní části soutěže pochází ze Slovinska.

Výstavba velkých přehrad v Bosně a Hercegovině

Viktor Bjelić, Eko Mreža BiH

Vláda Republiky srbské (formální součást Bosny a Hercegoviny) ve velmi krátkém časovém rozpětí rozhodla o podmínkách udělování koncesí pro financování, plánování, výstavbu, používání a údržbu hydroelektráren na řece Vrbas v západní části této republiky, vyhlásila výběrové řízení na koncesionáře, vytvořila pracovní skupinu a zaslala Výboru pro udělování koncesí Republiky srbské (RS) koncept smlouvy o koncesích. V listopadu 2004 parlament RS tuto smlouvu schválil, přičemž naprosto ignoroval nesouhlasný postoj veřejnosti a nevládních organizací. Projekt navrhuje výstavbu dvou hydroelektráren na řece Vrbas – Krupa na

Vrbasu a Banja Luka. V důsledku výstavby bude nutno vysídlit značnou část obyvatelstva a provést přeložku hlavní silnice M16. Protože dojde ke změně koryta řeky a voda bude téct přepadem, očekává se, že tyto přehradby budou mít značný dopad na životní prostředí v tomto regionu. V důsledku existence dvou nových přehradních nádrží dojde rovněž ke změně mikroklimatických podmínek kolem Banja Luky. Tok řeky bude dvakrát přerušen, což ovlivní flóru a faunu místních ekosystémů. Navíc se sníží hladiny vody, což velmi negativně ovlivní kvalitu vody v ochranných zónách pitné vody. Náklady na výstavbu obou hydroelektráren jsou odhadovány na 164,7 miliónu eur (4,9 miliard Kč).

Podle Rámcového zákona na ochranu přírody Republiky srbské by se veřejnost měla účastnit správních řízení. Nicméně ani 250 000 obyvatel Banja Luky a jejího okolí, ani nevládní organizace a další zájmové skupiny nebyly řádným způsobem informovány o těchto projektech a jejich negativních vlivech na životní prostředí.

V říjnu 2004 byla vytvořena Koalice na ochranu řeky Vrbas sdružující různé odborníky, nevládní organizace i veřejnost, která zahájila kampaň za zvýšení informovanosti veřejnosti o možných důsledcích výstavby dvou velkých přehradních hrází na řece Vrbas a jedné hráze Buk Bijela na řece Drina (tvořící hranici se Srbskem). Důvody pro výstavbu těchto přehrad jsou již 30 let staré, nicméně se stále „oprašují“ - vzhledem k neexistenci seriózní strategie vývoje sektoru energetiky. Koalice získala 6 500 podpisů obyvatel Banja Luky pod petici proti těmto přehradám, nicméně parlament RS petici odmítl jako „amatérskou“ a přehradní projekty schválil.

Toto není jediná vládní iniciativa zaměřená na výstavbu velkých přehrad v Bosně a Hercegovině podporovaná světovými energetickými a stavebními lobbyistickými skupinami. Ty se již chystají zlikvidovat i chráněné oblasti, jako je například kaňon na řece Tara (v jižní části RS při hranici s Černou Horou), který je na seznamu světového dědictví organizace UNESCO.

Kontakt:
viktor.bjelic@ekomrezabih.net

Ilegální kácení stromů ohrožuje vodní zdroje bulharského hlavního města

Stanislava Bošnjakova, CEIE

„Ilegální kácení stromů v okolí Samokova (město při jižním okraji Sofie blízko Národního parku Rila - pozn. překl.) vážně ohrožuje systém zásobování hlavního města Sofie pitnou vodou“, říká Vladimír Topčijskij, člen místní nevládní ekologické organizace „Eco Rila“. Od doby, co místní romské obyvatelstvo začalo před třemi lety nekontrolovatelně drancovat bukové a dubové lesy u přehrady Iskar Damn, celá oblast zažila bezprecedentní úbytek stromů. Zásoby vody a anti-erozivní funkce lesů obklopujících tuto přehradu byly podle Konstantina Dičeva z organizace Green Balkans Federation značně oslabeny - v důsledků holosečí prováděných romskou populací. Místní nevládní organizace ustanovily koalici pro monitorování kácení, která do konce roku 2004 obdržela několik oznámení o holosečích poblíž přehrady Iskar Damn, přičemž plocha vykácené oblasti dosahovala 7 akrů.

Zaměstnanci Národní lesní správy jsou bezmocní, neboť pachatelé je svým počtem vysoce převyšují. Přes skutečnost, že lesníci vydali od srpna 2004 přes 700 žalob a zkonfiskovali různé řezné nástroje a vozidla, kriminální aktivity stále pokračují. Lokální nevládní organizace se domnívají, že kontrola občanů a spolupráce lesní správy s policií je jediným možným řešením daného problému. Vliv holosečí na kvalitu vody je také problém, který právě začíná řešit sofijský oblastní inspektorát životního prostředí a vodního hospodářství.

Kontakt: ceie@ceie.org

Moldavský protest proti výstavbě kanálu Bystroje v deltě Dunaje

Lilia Curchi, Ekologické hnutí Moldavska (EMM)

Přes 100 zástupců ekologických hnutí z Moldavska se 21. září loňského roku shromáždilo u budovy ukrajinského velvyslanectví v Kišiněvě, kde protestovalo proti výstavbě kanálu Bystroje v dunajské deltě. Během čtyřhodinového protestu, organizovaného Ekologickým hnutím Moldavska (členem DEF), rozvinuli účastníci transparenty se slogany „Bystroje ohrožuje deltu Dunaje“, „Dunajská delta – ráj pro ptáctvo“ a „Delta Dunaje – světové přírodní dědictví na seznamu UNESCO“. Po hodině protestu byli Alecu Renita, prezident EMM, a Valentin Bobeica, viceprezident EMM, pozváni do budovy velvyslanectví.

Ukrajinský velvyslanec Petro Čealij je informoval, že ukrajinská vláda pověřila experty z Akademie věd Ukrajiny, aby vyhodnotili potencionální ekologické důsledky výstavby kanálu. Po svém návratu z velvyslanectví Alecu Renita mimo jiné oznámil: „Domnívám se, že pan velvyslanec sám za sebe sdílí náš názor, nicméně jako zástupce ukrajinské vlády musí souhlasit s údajnou nutností výstavby kanálu Bystroje“.

Podle ukrajinského velvyslance je oblast kolem kanálu velice slabě ekonomicky rozvinuta a lidé jsou tam tak chudí, že musí jíst pelikány (?!). Nový kanál by pro ně měl vytvořit nové možnosti. V reakci na tyto nesmysly prezident EMM řekl: „Místní obyvatelstvo může vydělat více peněz z ekologické turistiky. Dunajská delta je nejbohatší přírodní rezervací Evropy. Pokud by Ukrajina otevřela dveře tisícům západoevropských turistů, mohla by získat daleko více financí, než z provozu kanálu, který má přinášet pouhých 2 milionů dolarů (44 milionů Kč) ročně“.

Ukrajinské velvyslanectví slíbilo protestujícím, že prohlášení Ekologického hnutí Moldavska (EMM) předá ukrajinským úřadům.

Podle ekologů přítomných na diskusi s ukrajinskými diplomaty má ukrajinská vláda stále v úmyslu, alespoň v tuto chvíli, pokračovat s výstavbou kanálu. Nicméně

solidarita ekologů Moldavska a jiných evropských zemí může určitým způsobem rozhodování ukrajinské vlády ovlivnit.

Oslavy Dne Dunaje v Rumunsku

Rebe Feraldi & Petruta Moisi, Ekologické poradenské centrum Galati (ECCG)

Ekologické poradenské centrum (ECCG) ve východorumunském městě Galati (ležícího v blízkosti delty Dunaje) se spojilo s rumunským ministerstvem životního prostředí, Národním úřadem pro vodní hospodářství, s úřady města Galati a Výborem pro povodí řeky Prut, aby poprvé společně oslavili Den Dunaje.

Výletní plavba v rámci Dne Dunaje

V průběhu tohoto dne (29. června 2004) byly prezentovány umělecké práce a odměny pro vítěze rumunské části soutěže „Mladí tvůrci pro Dunaj“. Tento den se děti všech věkových ročníků mohly rovněž vydat na výletní plavbu po Dunaji na lodi patřící ECCG a na tzv. „výchovné dobrodružství“. Poté byly děti vyzvány k nakreslení obrázků na chodníky podél Dunaje s tématem právě probíhajících oslav Dne Dunaje. Později zahrály děti z Dětského francouzského klubu a místních škol „říční“ fanfáru.

Podél břehů řeky pokračovaly oslavy a hudební představení až do pozdního večera. První Den Dunaje byl zakončen velkolepým ohňostrojem.

Oslav Dne Dunaje v Galati se zúčastnilo tisíce místních občanů a můžeme jen

doufat, že se tento den stane tradicí pro mnoho následujících generací.

Kontakt: <http://www.cceg.ro>

Soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj“ na Ukrajině

Petro Hrycyšin

Soutěž „Mladí tvůrci pro Dunaj“ byla pořádána ve dvou oblastech povodí Dunaje na Ukrajině – v karpatské oblasti a v ukrajinské části delty Dunaje.

Organizování soutěže v karpatském regionu, přes který protékají významné přítoky Dunaje – řeky Tisa, Syret a Prut, se ujala nevládní organizace „Rutěnija“ z Užgorodu spolu s Agenturou pro regionální rozvoj z Rachova. Soutěže se účastnily tři školy a skautská organizace „Plast“, jejíž členové spolu se školní mládeží v průběhu výletů kolem řeky Tisy (pořádaných v rámci soutěže „Mladí tvůrci pro Dunaj“) mimo jiné sesbírali všechny odpadky, které jim „přišly“ do cesty.

Soutěže v ukrajinské části delty Dunaje, organizované ekologicko-přírodovědeckou divizí Humanitárního centra pro mimoškolní vzdělávání a Stanicí mladých přírodovědců z Izmailu se zúčastnilo 350 dětí z oblastí Renijsk, Kilian a Izmail. K soutěži se také připojila umělecká škola z Izmailu.

Všichni účastníci soutěže si v jejím průběhu užili hodně zábavy a doufají, že se soutěž v roce 2005 bude konat znovu.

Kontakt: worldlab@ipm.lviv.ua

Mezinárodní výtvarná soutěž pro školy „Mladí tvůrci pro Dunaj“

Jaroslav Ungerman, Unie pro řeku Moravu

Výtvarná soutěž pro školy „Mladí tvůrci pro Dunaj“ vyhlásila Mezinárodní komise pro ochranu řeky Dunaje (ICPDR) a uspořádala ji mezinárodní organizace Dunajské environmentální fórem (DEF) v 13 zemích

povodí Dunaje. V České republice ji zajišťovalo občanské sdružení Unie pro řeku Moravu ve spolupráci s dalšími partnery.

K účasti v této soutěži byli vyzváni žáci a studenti základních a středních škol v oblasti povodí řek Moravy, Bečvy, Dyje, Svratky, Svitavy, Jihlavy, Vlány a dalších, které tvoří součást povodí Dunaje. Úkolem soutěžících bylo vytvořit prostorové umělecké dílo inspirované motivem přírodních vod a jejich bezprostředním okolím. Učitelé společně se žáky a studenty uskutečnili vycházky k řekám, říčkám, potokům či studánkám v průběhu května a června. Během nich soutěžící buď vytvářeli své výtvořky přímo na místě nebo sesbírali materiál pro vytvoření prací ve školním prostoru. Výsledkem byly různé objekty, mozaiky nebo koláže z přírodního materiálu - kamenů, oblázků, naplaveného dřeva, rákosu, suché trávy, aj.

Sešlo se nám 45 souborů prací od kolektivů z 19 škol, které vyhodnotila sestavená porota se zvolenou předsedkyní Mgr. Martou Novákovou z Ministerstva životního prostředí ČR dne 24.6. 2004. Hlavní cenu získal kolektiv žáků ze základní školy Komenského, Staré Město u Uherského Hradiště, za působivě ztvárněnou mozaiku z přírodních materiálů nazvanou „Kapřík Cyrilek“.

Příprava vítězného díla

Odměna pro vítěznou skupinu žáků představoval výlet ve dnech 24. a 25. září 2004 po řece Dunaji mezi Bratislavou a Vídní, spojený s prohlídkou obou měst.

Dílo národního vítěze se automaticky účastnilo mezinárodní soutěže národních vítězů, ve které zvítězilo dílo ze Slovinska.

Hodnotící komise dále udělila 8 zvláštních ocenění, které získaly tyto školy:

- Gymnázium Brno, Elgartova ulice - cena Ministerstva životního prostředí ČR
- Základní škola Velké Meziříčí, Školní ulice - cena Unie pro řeku Moravu
- Základní škola Olomouc, Heyrovského ulice - cena ZO ČSOP Veronica
- Masarykovo gymnázium Vsetín - cena Ministerstva zemědělství ČR
- Základní škola Rožnov pod Radhoštěm, Videčská ulice - cena České delegace Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (ICPDR)
- Základní škola Jihlava, Demlova ulice - cena Povodí Moravy
- Gymnázium Uherské Hradiště, Velehradská třída - cena časopisu Veronica
- Základní škola Jihlava, Kollárova ulice - cena hodnotící poroty

Není prostor pro uvedení charakteristik všech oceněných prací, i když by si to jistě zasloužily.

Alespoň příklad: Ministerstvo životního prostředí udělilo svou cenu studentům gymnázia Elgartova v Brně za výtvarnou akci „Svitava s námi, my s ní“. Také v této práci se nejedná pouze o výtvarné dílo, ale o akci studentů gymnázia, kteří vyčistili část řeky, z odpadu vytvořili „nového živočicha“, který s nimi putoval městem do školy, kde vznikla za pomoci dalších materiálů vytažených z vody řeka nová.

Tyto zvláštní ceny jsou spojeny s určitým věcným oceněním, všichni zbývající účastníci také obdrží diplom od Ministerstva životního prostředí. Předávání cen se uskutečnilo v Uherském Hradišti dne 27. listopadu 2004 na výroční ekologické akci "Týká se to také tebe".

Všichni soutěžící projevili velké nadšení a podle ohlasů si při vycházkách k řekám užili pěkných zážitků z přírody i legrace. Soutěž určitě přispěla ke zvýšení povědomí mladých lidí o nutnosti ochrany vody a okolního životního prostředí v blízkosti řek, potoků, mokřadů i vodních nádrží a přinesla inspirační odraz ve vytvořených výtvarných dílech. Všem je třeba moc za to poděkovat.

Výběry fotografií prací studentů a žáků jsou zveřejněny na internetových stránkách Unie pro řeku Moravu <http://www.sweb.cz/uprm/>

Kontakt: jaroslav.ungerman@ecn.cz

Jaderná elektrárna Belene – návrat komunismu do Bulharska po patnácti letech

Petko Kovačev, CEIE/CEE Bankwatch Network

Bulharská Rada expertů pro životní prostředí doporučila 11. listopadu 2004 ministerstvu životního prostředí a vodního hospodářství, aby souhlasila s výstavbou jaderné elektrárny (JE) Belene na řece Dunaji (při hranici s Rumunskem - 80 km jihozápadně od Ruse). Rada expertů pro životní prostředí, která je speciální komisí ministerstva životního prostředí, ten samý den schválila zprávu EIA ohledně JE Belene, a to i přesto, že tento projekt je neprůhledný, doprovázený skandály, polopravdami i naprostými lžemi, a přesto, že s veřejností, která je proti výstavbě této elektrárny, bylo manipulováno a byl na ni vytvářen hrubý nátlak. Rada expertů autorizovala tuto zprávu EIA navzdory tomu, že pro tuto jadernou elektrárnu nebyl vybrán žádný konkrétní typ reaktoru - v elektrárně tedy může být, v závislosti na momentálních politických a ekonomických okolnostech, instalován jakýkoliv reaktor, včetně takového, který je ještě neodzkoušený či potenciálně nebezpečný.

Projekt JE Belene byl v roce 1992 oficiálně ukončen, nicméně v roce 2002 byl „oprášen“ současnou bulharskou vládou. Toto ihned uvítal světový jaderný průmysl jako důkaz „jaderné renesance“.

Proces EIA byl, spolu s přípravnými pracemi na projektu JE Belene, zahájen koncem roku 2003 a od samého počátku byl doprovázen skandály. Společnost vybraná pro zpracování zprávy EIA a studie proveditelnosti obdržela na jejich zpracování přibližně 4 milióny eur (120 miliónů Kč). Nicméně kvalita této zprávy je velmi špatná a studie proveditelnosti dokonce ještě ani nebyla zveřejněna.

Mezi nejzávažnější sporné body zprávy EIA patří:

1. Vlivy výstavby dané jaderné elektrárny na životní prostředí – například problémy související s růstem teploty vody v kanálu Belene a v řece Dunaji, problémy s negativními vlivy jaderné elektrárny na Národní park Persina (nacházejícího se 20 km západně od Belene) a na mokřady ostrova Persina, a, v neposlední řadě, problémy s uvolňovanými radionuklidy, které dobře známe z provozu zatím jediné bulharské jaderné elektrárny v Kozloduji.
2. Zdravotní rizika, které daná jaderná elektrárna může vytvářet v průběhu provozu a v případě závažné nehody. Jelikož nebyl vybrán žádný konkrétní typ reaktoru, je velmi obtížné provádět jakékoliv předpovědi ohledně možných havárií. Některé reaktory (VVER 1000 nebo CANDU) vykazují už dobře známé nedostatky, jiné typy reaktorů jsou nové či v dlouhodobém provozu neozkoušené. Neexistuje žádný „havarijní“ plán pro obyvatelstvo pro případ nehod podobných těm v Three Mile Island (USA) nebo Černobyli (Ukrajina).
3. Vyhořelé palivo a systém skladování jaderného odpadu. Pro JE Belene neexistuje žádné dlouhodobé řešení týkající se ukládání jaderného odpadu. Vedoucí týmu zpracovatelů EIA se těmito problémy odmítl zabývat s tím, že se jedná o politickou otázku.
4. Úpadek místní ekonomiky. Je velice pravděpodobné, že se v regionu Nikopol-Belene-Svištov bude opakovat situace známá z oblasti kolem JE Kozloduj – diversifikovaná ekonomika zde neexistuje a tradiční zemědělské aktivity postupně upadají.
5. Problémy národní ekonomiky. Mezinárodní měnový fond již

varoval, že vydání státních garancí pro JE Belene bude pro makroekonomickou stabilitu Bulharska velice riskantní.

V roce 1988 vydal režim Todora Živkova tajné rozhodnutí, které deklarovalo oblast Nikopol-Belene-Svištov jako „zónu postupného úpadku“. Současná vláda stále odmítá tento dokument zveřejnit či prohlásit jej neplatným. Bulharský režim je si tedy velice dobře vědom skutečnosti, že výstavba JE Belene předurčuje celou oblast k pomalé smrti, nicméně stále odmítá říci lidem pravdu. A to se prý koncem roku 1989 změnil režim . . .

Více informací naleznete na http://bluelink.net/belene/e_index.shtml.

Kontakt: petkok@bankwatch.org
Internet: www.etos.co.yu/mibor

Lublaňská slatina (Ljubljansko barje) – největší mokřad ve Slovinsku

Sava Osole, SAŠ Lublaň

Lublaňská slatina se rozkládá na ploše 160 km² v nadmořské výšce 287 až 290 metrů. Je pokryta loukami, poli, křovinami a lidskými sídly, mezi kterými vedou meliorační kanály.

Slatina samotná je tektonická prohlubeň mezi Dinárskými horami na jihu a Alpami na severu. Oblast postupně klesá - za posledních 2 milióny let o asi 1mm ročně. Po poslední době ledové se v místě dnešní slatiny nacházelo jezero. Archeologické nálezy ukazují, že lidé žili na jezeře od konce doby kamenné až po dobu bronzovou, kdy zdejší osídlení vymizela.

Největší řekou dané oblasti je Ljubljanica, která protéká Lublaní a při své cestě Lublaňskou slatinou přibírá vodu z několika větších a menších přítoků. Za vysokého stavu vody se řeka začíná rozlévat, za nízkého stavu vody Ljubljanica odevzdává většinu své vody řece Savě. Úsilí o odvodnění této slatiny se datují již od roku 1554. V průběhu následujících 450 let bylo provedeno mnoho pokusů na odvodnění slatiny a bylo vyvinuto mnoho různých

teorií, jak zde kontrolovat stav vody. Nejznámějším pokusem byl Gruberův kanál (Gruberjev prekop), jehož stavba byla dokončena v roce 1780. Nicméně jako protipovodňové opatření tento kanál nebyl úspěšný – dokázal povodně pouze mírně zredukovat.

Dnes je největší oblast slatiny pokryta loukami a obilnými poli, které jsou propletené sítí odvodňovacích kanálů. Na první pohled zde nevidíte žádné mokřady. Pouze po hojném dešti voda zaplavuje níže položené části slatiny, což je připomínkou dávné existence mělkého jezera. Dnes se zde vyskytuje jen velmi málo rašeliny - ta byla v minulosti téměř vytěžena a použita jako palivo.

Nejhodnotnější částí slatiny je v současné době její tradičně obhospodařovaná půda, jelikož v minulosti zdejší vodní režim nedovoloval rozšíření intenzivního zemědělství na celou oblast. Uchovaly se zde rozsáhlé močály, kde stále roste a kvete blatouch bahenní *Caltha palustris*, kohoutek luční *Lychnis flos-cuculi*, suchopýr *Eriophorum spp.*, kozlík *Valeriana spp.* a dokonce orchidej *Orchis spp.* či řebčík kostkovaný *Fritillaria meleagris*.

Sčítání ptačích druhů se začalo provádět v roce 1989. Analýzy dat ze sčítání ukazují, že ve slatině hnízdí 106 druhů ptáků a že dalších 100 druhů ptáků se zde objeví během zimy nebo během své migrace. Mezi těmito druhy se vyskytuje koliha velká *Numenius arquata*, druh, který zde má svou jedinou hnízdicí lokalitu ve Slovinsku, a chřástal polní *Crex crex*, což je globálně ohrožený druh. Některé další zajímavé druhy zahrnují křepelku polní *Coturnix coturnix*, čejku chocholatou *Vanellus vanellus* a tuhýka obecného *Lanius collurio*.

Lublaňská slatina se rozkládá na ploše menší než 1% plochy Slovinska, přesto se zde z 20 ptačích druhů vyskytuje více než 10% jejich celkové slovinské populace, z 10 druhů dokonce 25%. Proto by měla být slatina spravována na principech trvalé udržitelnosti, jinak může dojít ke škodě celoslovinského významu. Obce a veřejnost, které sdílejí tuto slatinu, se rozhodly spojit své síly na její ochranu. V roce 1998 vydaly prohlášení, ve kterém vyjádřily svůj zájem na ustanovení regionálního přírodního parku Ljubljansko

barje. Začlenění Slovinska do EU v roce 2004 bylo velmi důležitou událostí, neboť legislativa EU aktivně chrání vodstvo i rostlinné a živočišné mokřadní druhy.

Kontakt: sava.osole@guest.arnes.si

Oslavy Dne Dunaje v Chorvatsku

Irma Popović, Zelena akcija

Oslava chorvatského Dne Dunaje se konala v sobotu 3. července ve vesnici Zlatna Greda nacházející se v Národním parku Kopacki rit (východně od Osijeku u hranic se Srbskem). Tuto událost organizovaly nevládní organizace Zeleni Osijek a Zelena akcija za pomoci dalších 10 organizací zaměřených na ochranu vod. Dne Dunaje se účastnili také zástupci místní státní správy, státních institucí, škol i místní obyvatelé.

Účastníci měli možnost seznámit se s prezentacemi o Dunajském environmentálním fóru, Dunajské konvenci, ekologickém stavu Dunaje a o práci místního ekocentra. Příjemná atmosféra oslav byla doprovázena vůní rybí polévky a pečeného kance, a bzukotem všudypřítomných komárů.

V průběhu oslav byly uděleny ceny vítězům chorvatské části mezinárodní soutěže „Mladí tvůrci pro Dunaj“ – osobní počítač za první místo, digitální kamera a fotoaparát za umístění na druhém a třetím místě.

V průběhu odpoledne se většina účastníků vypravila na lodní projížďku po Dunaji, ostatní využili možnosti projížďky na koňském povozu v okolí vesnice Zlatna Greda.

Mezitím byla pro účastníky připravena tradiční večeře sestávající z místního vína, kozího sýra, párků a dalších specialit z

oblastí Slavonie a Medžimurije. Oslavy, doprovázené hudbou, zpěvem a tancem, pokračovaly až do časného rána dalšího dne.

Legenda k obrázku 001.jpg: Oslava Dne Dunaje v Chorvatsku. Foto: Vjeran Gomzi

Kontakt: irma@zelena-akcija.hr

Rafting na řece Muře?

David Reeder, mezinárodní koordinátor pro řeku Dravu, WWF Danube Carpathian Programme

Na plánovanou společnou plavbu s našimi slovinskými kolegy po řece Muře v severním výběžku Slovinska jsem se opravdu těšil, a to přes nedávné silné deště. Ovšem když jsem dorazil ke břehu této řeky a pozoroval vzdouvající se hnědý vodní příval ženoucí se kolem mne omračující rychlostí, bylo mi jasné, že rafting po této řece by byl příliš nebezpečný. Znovu mi bylo připomenuto, že naše životy a plány jsou v rukou mocných sil přírody – na což dokonce i ti z nás, kdo pracují pro ochranu přírody, někdy zapomínají. Vyhrazený čas pro plavbu jsme využili tím, že jsme uspořádali setkání slovinských ochranářů na ostrově Ižakovci (na řece Muře), který je znám jako „ostrov lásky“, protože se zde údajně soustřeďují „přírodní energie země“. Setkání velkého počtu aktivistů na poli ochrany přírody ze Slovinska bylo velmi užitečné a produktivní. Co se mne týče, byl jsem sice rád, že jsem se skvělého setkání na ostrově zúčastnil, nicméně stále doufám, že mne rafting po řece Muře v budoucnu nemine!

Kontakt: daimawr1@yahoo.co.uk

Poznámka editora: Plavba, která byla plánována pro účastníky z Rakouska, Chorvatska a Slovinska, byla v červenci 2004 zrušena kvůli vysokému stavu vody, nicméně se nám podařilo ji úspěšně absolvovat o dva měsíce později. Takže Davide a jeho přátelé - jste zváni na rafting v červenci 2005!

Den Dunaje v České republice

Jaroslav Ungerman a Pavel Příbyl, Unie pro řeku Moravu

Unie pro řeku Moravu uspořádala v rámci Dne Dunaje (29. června 2004) mediální setkání, exkursi a veřejnou diskusi v Lanžhotě a jeho okolí, a to za aktivní spolupráce člena Unie - Hnutí Duha a ve spolupráci s obcemi Břeclav, Lanžhot a Kostice. Cílem bylo upozornit na znovu oživený projekt kanálu Dunaj-Odra-Labe a na konkrétní záměr průplavního spojení z Dunaje do Břeclavi s vybudováním přístavu v Lanžhotě.

Exkurze na místa ohrožená kanálem D-O-L

Exkurze na místa v trase kanálu a plánovaného přístavu mezi Břeclaví a Lanžhotem umožnila seznámit přítomné,

včetně zástupců medií s konkrétními poměry ohrožených přírodních hodnot. Následná prezentace podkladů iniciátory projektu i panelová diskuse se zástupci obcí, ekologických organizací, ministerstev i správců toků ukázaly, že navrhovatelé to s uskutečněním tohoto díla myslí vážně a připravují se na mezinárodní jednání s Rakouskem a Slovenskem. Kanál Dunaj-Odra-Labe není tedy polozapomenutým projektem z minulosti. Plánovaná stavba se stala součástí příloh ke smlouvě o rozšíření Evropské unie. Česká vláda zařadila první etapu (kanál z Dunaje do Břeclavi a přístav buď v Lanžhotě nebo v Břeclavi) mezi své priority pro financování z evropského Fondu soudržnosti.

Projekt vodní cesty Dunaj-Odra-Labe (DOL), jehož prvním úsekem má být právě spojení z Dunaje do Břeclavi, by si vyžádal stamiliardy korun a proto vyvolává ekonomické i ekologické námitky. Pochyby panují o jeho potřebnosti a rentabilitě, neboť vodní doprava v České republice rapidně klesá v důsledku malé poptávky. Ve srovnání s počátkem devadesátých let tak vykazuje pouze zhruba třetinový výkon. Přestože o trase kanálu není zdaleka rozhodnuto, která varianta bude přicházet v úvahu, stavební uzávěry vyhlášené kvůli jeho stavbě už v sedmdesátých letech omezují život řady obcí.

Kanál by poškodil vzácné přírodní ekosystémy lužních lesů, bohatých luk a mokřadů, které jsou domovem bobra, vydry a dalších ohrožených druhů. Změní také vodní režim a bude problematický i z hlediska zajištění protipovodňové ochrany.

Zastánci kanálu argumentují, že evropské silnice jsou přetížené a je lepší podporovat šetrnější způsob dopravy. Ale silniční a vodní doprava si prakticky nekonkurují. Lodě převážejí rozměrné náklady, u nichž nehraje velkou roli přepravní čas, například stavební suroviny. V některých případech mohou konkurovat nanejvýš železnici. Počet kamionů na silnicích ale nesníží, protože ty se používají k přepravě jiných druhů zboží.

Ekologické organizace z pěti středoevropských zemí založily mezinárodní koalici, která požaduje, aby

plánovaný kanál byl posouzen na evropské úrovni. Názor nevládních ekologických organizací se dá ve stručnosti shrnout takto:

Kanál silnicím neodlehčí. Evropská strategie přesunu nákladní dopravy ze silnic počítá mezi lety 2000 a 2020 s nárůstem objemů nákladní přepravy na silnicích o 96 % a se stodvacetiprocentním růstem u železnice. Zato podíl vnitrozemské vodní dopravy v nových členských zemích na celkových přepravách dnes činí pouhá 2,4 %, v roce 2020 to má být 2,8 %. V počtu vlaků na kolejích a kamionů na silnicích bude hrát pouze mizivou roli. Namísto obětování krajiny a života v obcích u nás a v dalších tranzitních zemích musí unie hledat způsoby, jak využívání dopravních cest spravedlivě zpoplatnit a objem dopravy snížit. Dalším argumentem je skutečnost, že kopcovitá krajina ČR je rozvodnicí střední Evropy a řeky tu jsou na vodu chudé. Pro kanál se proto počítá s přečerpáváním vody z Dunaje "do kopce", aby byl v korytě vůbec nezbytný průtok vody. Takový způsob vodní dopravy zcela ztrácí svůj ekologický charakter, který se může uplatnit na velkých řekách a v našich podmínkách míří přímo proti přirozenému vodnímu koloběhu a proti dosažení ekologicky příznivého stavu dotčených řek.

Na tyto skutečnosti jsme také chtěli akcí v Lanžhotě upozornit a snad se nám to v seriózně vedené diskusi příznivců a oponentů budování kanálu DOL podařilo.

Kontakt: jaroslav.ungerman@ecn.cz a pavel.pribyl@hnutiduha.cz

Zprávy

Nová publikace

Evropská komise vydala publikaci, která shrnuje zkušenosti z diskusí s různými zájmovými skupinami a s veřejností ohledně dosažení jejich souhlasu a

podpory sítě chráněných území NATURA 2000. Čtenáři znalí angličtiny si ji mohou stáhnout z internetových stránek <http://europa.eu.int/comm/environment/life/infoproducts/lifenaturepublications.htm>.

Milan Vogrin

Evropský den koupání v řekách

*Unavují vás úředně znějící dokumenty
Rámcové vodní směrnice EU?*

*Nevíte, jak objasnit obsah této směrnice
veřejnosti?*

*Máte problémy si udržet pozitivní a
nadšený postoj k této směrnici?*

Nezoufejte! Pomoc právě přichází!

Evropský den koupání v řekách (organizátoři používají výraz „Big Jump“, což znamená doslova „velký skok“, myšleno samozřejmě do vody – pozn. překl.) může být pro vás inspirací k tomu, jak implementovat Rámcovou vodní směrnici. Tento projekt vystihuje podstatu Rámcové vodní směrnice (WFD) jediným okamžikem - v předem stanoveném čase lidé po celé Evropě jednoduše skočí do řeky.

WFD je legislativním nástrojem EU potřebným pro dosažení uspokojivého stavu všech řek, jezer a vodních nádrží v Evropě. Nicméně legislativní nástroj sám o sobě k dosažení tohoto cíle nepostačuje. Je důležité získat podporu veřejnosti. Pokud tuto podporu Rámcová vodní směrnice nezíská, nebude nikdy reálně fungovat. A právě Evropský den koupání v řekách je ideální příležitostí k zapojení veřejnosti a získání její podpory pro tuto směrnici.

Evropský den koupání v řekách není nic neuskutečnitelného. Před dvěma lety byl podobný projekt uskutečněn na řece Labi a zúčastnilo se ho více než 100 000 lidí na 55 různých místech.

Myšlenka „velkého skoku do vody“ pochází od organizace European Rivers Network (ERN), která na sebe vzala roli generálního koordinátora této události. Ve souladu s termíny WFD chce ERN uspořádat Evropský den koupání v řekách v letech 2005, 2010 a 2015 – jednak jako „oslavu“ dosažených úspěchů, jednak pro povzbuzení občanů a úřadů k aktivní implementaci WFD.

První Evropský den koupání v řekách byl naplánován na 17. července 2005 ve 14:00 (pravděpodobně středoevropského letního času – pozn. překl.). Evropský den koupání v řekách neznamena pouze to, že s sebou v určité hodině plácnete do vody. Máme představu, že se bude konat mnoho doprovodných akcí, včetně monitorovacích kampaní, výchovných projektů či tematických výstav.

ERN požádala o podporu a účast na dané akci nevládní organizace. Evropská kancelář pro životní prostředí (EEB) již Evropský den koupání v řekách podporuje a zvažuje získání podpory pro tento projekt u některých institucí Evropské unie.

Chtěli byste podpořit tento fantastický projekt tím, že se stanete regionálním koordinátorem ve vaší zemi? V době tvorby tohoto článku jsme registrovali více než 20 koordinátorů po celé Evropě. Veškeré potřebné informace naleznete na internetových stránkách <http://www.rivernet.org/bigjump/> nebo www.arnika.org. Pokud se této události budete účastnit, dejte nám to prosím na vědomí.

Stefan Scheuer, Evropská kancelář pro životní prostředí (EEB)

Koordinátoři DEF v jednotlivých zemích povodí Dunaje

Rakousko

Distelverein
Franz Mair Str. 47, 2232 Deutsch Wagram,
Austria
Tel.: (43-2247) 511-08, Fax: (43-2247)
511-08
E-mail: j.wolf@distelverein.at
Kontaktní osoba: Johannes Wolf

Bosna a Hercegovina

Center for Environmentally Sustainable
Development (CESD)
S.Tomica 1, 71 000 Sarajevo, Bosnia and
Herzegovina
Tel: ++387 33 212 466, Fax: +387 33 207
949
E-mail: igor.palandzic@heis.com.ba
Internet: www.coor.ba
Kontaktní osoba: Igor Palandzić

Bulharsko

Centre for Environmental Information and
Education (CEIE)
17 Sofroniy Vrachanski Str.
1303 Sofia, Bulgaria
Tel.: +359 2 9892 785, +359 2 9808 497,
Fax: (359-2) 9892-785
E-mail: milena@ceie.org and
ceie@ceie.org
Kontaktní osoba: Milena Dimitrova-
Kovačeva

Chorvatsko

Zelena Akcija/Green Action
Frankopanska 1
P. O. Box 952, 10 001 Zagreb, Croatia
Fax & Tel.: (385-1) 48 13 096
E-mail: za@zelena-akcija.hr.
Kontaktní osoba: Irma Popović

Česká republika

Unie pro řeku Moravu
Panská 9, 602 00 Brno, Czech Republic
Tel.: +420 542 422 755, Fax: +420 542
422 752
E-mail: jaroslav.ungerman@ecn.cz
Kontaktní osoba: Jaroslav Ungerman

Německo

Bund Naturschutz in Bayern e.V.
Pettenkofenstr. 10a/I, 80336 Munchen,
Germany
Tel.: (49-941) 297 20-0, Fax: (49-941)
297 20-30
E-mail: fa@bund-naturschutz.de
Kontaktní osoba: Christine Margraf

Maďarsko

BITE Baja Youth Nature Protection Society
Petöfi sziget 11, H - 6500 Baja, Hungary
Tel: ++36 30 5651747, Fax: +36 79
427031
E-mail: def@baja.hu
Kontaktní osoba: Enikö Anna Tamás

Moldávie

Ecological Movement of Moldova
Serghei Lazo St. no. 13, 2004 MD
Chisinau, Republic of
Moldova
Tel.: + 373 22 237423. Fax: + 373 22
232408
E-mail: def@ppnatura.org
Kontaktní osoba: Victoria Reșetnic

Rumunsko

Eco Councelling Center Galati
Str. Basarabiei nr. 2, 800201 Galati,
Romania
Tel.: (40-236) 499-957, Fax: (40-236)
312-331
E-mail: eco@cceg.ro
Kontaktní osoba: Petruta Moisi

Slovensko

DAPHNE - Institute of Applied Ecology
Podunajská 24, 821 06 Bratislava,
Slovakia
Tel/fax: (421-2) 455240 19
Tel/fax: (421-2) 456402 01
E-mail: daphne@changenet.sk
Kontaktní osoba: Ján Šeffler

Slovinsko

Society of Bird Research and Nature
Protection
(DPPVN)
Ptujška č. 91, SI-2327 Rače, Slovenia
Tel.: (+386-2) 788 3050, Fax: (+386-2)
788 3051
E-mail: milan.vogrin@guest.arnes.si
Kontaktní osoba: Milan Vogrin

Ukrajina

The Western Center of the Ukrainian
Branch of the
World Laboratory
4 Mateyko St., 290000, Lviv, Ukraine
Tel.: (38-0322) 353-384, Fax: (38-0322)
353-384
E-mail: worldlab@ipm.lviv.ua
Kontaktní osoba: Petro Hrytsyshyn

Srbsko a Černá Hora

Danube Environmental Forum Yugoslavia
Andrićev venac 2, 11 000 Beograd,
(Planinarski savez),
Serbia and Montenegro
Tel / Fax: +381 11 32 31374
E-mail: defyu@Eunet.yu
Kontaktní osoba: Mirjana Bartula

Mluvčí DEF

Oblast horního toku Dunaje

Johannes Wolf
Distelverein
Franz Mair Str. 47, 2232 Deutsch Wagram,
Austria, Tel.: (43-2247) 511-08, Fax: (43-
2247) 511-08
E-mail: j.wolf@distelverein.at

Oblast středního toku Dunaje

Jaroslav Ungerman
Unie pro řeku Moravu
Panská 9, 602 00 Brno, Czech Republic
Tel.: +420 542 422 755, Fax: +420 542
422 752
E-mail: jaroslav.ungerman@ecm.cz

Oblast dolního toku Dunaje

Petruta Moisi
Eco Councelling Center Galati
Str. Basarabiei nr. 2, 6200 Galati, Romania
Tel.: (40-236) 499-957, Fax: (40-236)
312-331
E-mail: eco@cceg.ro

Sekretariát DEF

Monika Kováčová, Helena Čárská
DAPHNE / DEF Secretariat
Rytierska 2, 841 10 Bratislava, Slovakia
Tel.: (421-2) 654561 13, Fax: (421-2)
657300 50
E-mail: def@changenet.sk

Verzi DEF Bulletinu v češtině vydala:

Unie pro řeku Moravu
Panská 9
602 00 Brno
Tel.: 542 422 755
Fax: 542 422 752
E-mail: unie.rekamorava@ecm.cz
Internet: www.sweb.cz/uprm

